

TOETSING VAN EEN NIEUWE FINANCIËLE INFORMATIECULTUUR “ IAS”

T.MOREELS

Accountant – Bedrijfsrevisor

Cvba Van Geet, Derick & C°, Bedrijfsrevisoren

Iedereen heeft er de mond van vol. Seminars – het IAB richtte er eind vorig jaar al een seminarie over in, - boeken, workshops, ... IAS (International Accounting Standards) doet zijn intrede in het Belgisch boekhoudbestel. Met deze bijdrage wordt gepoogd op een beknopte wijze enkele markante aspecten te belichten van de IAS- toepassing.

Wordt IAS in België reeds toegepast?

Inderdaad, een beperkt aantal beurs- en niet-beursgenoteerde vennootschappen passen deze standaarden reeds toe, veelal Belgische ondernemingen, welke door een buitenlandse moederonderneming worden geconsolideerd en hun Belgische publicatiecijfers herwerken overeenkomstig de IAS. Deze vennootschappen bezitten aldus twee jaarcijfers: één voor publicatiedoeleinden in België en één voor consolidatiedoeleinden van de buitenlandse moeder.

Daarnaast zijn enkele Belgische beursgenoteerde bedrijven ofwel reeds naar IAS overgeschakeld, ofwel bereiden zij zich hierop voor.

1. VOORSTELLING VAN DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING VOLGENS IAS

Voorafgaandelijk dienen we te benadrukken dat de toepassing van de IAS enkel betrekking heeft op de geconsolideerde jaarrekening. Desalniettemin mogen we vermoeden dat er ook een doorsijpelingseffect zal plaatsvinden naar de enkelvoudige jaarcijfers.

De voorstelling van de geconsolideerde jaarrekening overeenkomstig IAS verschilt in menig oogpunt van de ons bekende Belgische vorm. Samengevat is een volgens IAS opgestelde jaarrekening veel uitgebreider en

transpanter. De IAS toepassing betekent de introductie van een “nieuwe financiële informatiecultuur”.

De geconsolideerde IAS jaarrekening omvat 5 belangrijke delen:

- ① De balans
- ② De resultatenrekening
- ③ De toelichting (inclusief de waarderingsregels)
- ④ De kasstroomtabel (“cash flow statement”)
- ⑤ De staat van de bewegingen van het eigen vermogen (“statement showing changes in equity”)

Voor beursgenoteerde ondernemingen moet voorgaande aangevuld worden met

- ⑥ Een gesegmenteerde rapportering

1.1 De balans, resultatenrekening en toelichting

De jaarrekeningstructuur met balans, resultatenrekening en toelichting is in België goed bekend. Betreffende deze informatieverstrekking kunnen wij ons beperken tot het gegeven dat er supplementair over tal van feiten moet worden gerapporteerd in de zogenaamde “disclosures” (zie kader “disclosures”).

“DISCLOSURES”

- aantal personeelsleden per segment
- kasstromentabel per segment
- effect van overnames en verkopen op de kasstromentabel
- algemene beschrijving van belangrijke leasingovereenkomsten
- gegevens betreffende de toegepaste “transferpricing” methode
- winst per aandeel voor en na verwatering evenals de reconciliatie terzake
- intrestpercentages op leningen en leasingovereenkomsten
- samenstelling van de belastinglatenties en beweging in de tijdelijke verschillen
- informatie betreffende de gegeven waarborgen
- informatie betreffende de gerelateerde ondernemingen welke niet in consolidatie zijn opgenomen
- toelichtingen over de belangrijke joint-ventures
- kredietrisicopolitiek
- reconciliatie van het toegepaste belastingpercentage
- verband tussen de belastingkost en de boekhoudkundige winst
- aansluiting der liquide middelen zoals weergegeven in de balans versus de kasstromentabel
- toelichting van de belangrijkste actuariële parameters
- toelichting van personeelsvoordeelplannen
- toelichting van de gewaarborgde en niet-gewaarborgde kredietfaciliteiten
- toelichting inzake de afgeleide financiële instrumenten
- transacties met verwante partijen
- gebeurtenissen na balansdatum
- verbintenissen en buiten balans verplichtingen
- uitzonderlijke opbrengsten en kosten
- kosten van onderzoek en ontwikkeling opgenomen in de resultatenrekening
- ....

Het is duidelijk dat deze supplementaire toelichtingen een belangrijke informatievergaring vereisen vanwege de moederonderneming versus al haar dochterondernemingen.

1.2 De kasstroomtabel

Deze staat geeft een duidelijk beeld van de effectieve kasstromen van de groep. Ze onderscheidt de reële ontvangsten en betalingen tijdens het boekjaar. Tevens dienen deze stromen te worden ingedeeld volgens de operationele activiteiten, de investeringsactiviteiten en de financieringsactiviteiten.

De gebruiker (analist, investeerder,...) van deze tabel krijgt inzage in o.a. :

- de beschikbaarheid van liquide middelen voor toekomstige investeringen;
- de capaciteit van de onderneming om middelen te genereren en te handhaven om financieringen terug te betalen en/of een dividendpolitiek uit te stippen.

De verplichte rapportering van kasstromen volgens de hiervoor beschreven rechtstreekse methode kent een belangrijk nadeel voor de onderneming zelf: in het bijzonder moeten heel wat boekhoudgegevens worden herwerkt of volgens een ander formaat worden gegenereerd. Dit impliceert uiteraard een verhoging van de uitgaven voor het voeren van de boekhouding. De IAS laten echter een andere voor de analisten minder performante rapporteringmethode toe. Het betreft de onrechtstreekse methode. Door deze methode worden de kasstromen gereconstrueerd door bij het resultaat de verrichtingen te voegen met betrekking tot de niet-kaskosten (afschrijvingen, waardeverminderingen, voorzieningen). Op termijn mag wellicht worden verwacht dat de rechtstreekse methode de bovenhand zal krijgen.

1.3 De staat van de bewegingen van het eigen vermogen

De geconsolideerde jaarrekening volgens de Belgische regelgeving kent eveneens een gelijkaardige toelichting. Het belang van deze toelichting neemt onder de toepassing IAS echter toe, dit gelet op het feit dat er heel wat transacties rechtstreeks toegerekend worden aan het eigen vermogen. Derhalve kunnen we het doel van deze staat in het bijzonder omschrijven als het duidelijk in beeld brengen van opbrengsten en kosten welke buiten de resultatenrekening blijven.

1.4 De gesegmenteerde rapportering

Ten behoeve van de gestegen informatiebehoefte van de gebruikers is er voor de beursgenoteerde vennootschappen de verplichte segmentrapportering in het leven geroepen.

Het doel van deze 'segment reporting' zit vervat in het creëren van een beter en gedetailleerder beeld van de groep. Daardoor komt tevens een betere vergelijkbaarheid met de concurrentie tot stand. De rapportering per segment gebeurt volgens twee rapporteringsformaten, enerzijds het primaire, welke de typische bedrijfsactiviteiten omvatten en anderzijds het secundaire, welke doorgaans de geografische markten behelst waarin de groep actief is. Voor de primaire segmentatiebasis dient aanzienlijk meer informatie te worden verstrekt dan voor de secundaire segmentatiebasis. Inzake de bedrijfssegmenten wordt vooreerst een operationeel resultaat gegenereerd waarop overheadkosten worden toegewezen. Resterende overheadkosten die moeilijk toewijsbaar zijn aan een specifieke bedrijfsafdeling worden veelal samengebracht in een afzonderlijke afdeling 'corporate'. Naast de resultaten dienen ook activa en passiva aan een segment te worden toegewezen. De keuze van toewijzingsleutels is hier van bijzonder belang en kan belangrijke resultaatsimplicaties omvatten.

Door het weergeven van de resultaatsaspecten en financiële posities per segment, kunnen de sterkten en zwakten van de groep beter worden geanalyseerd. Daarenboven worden diverse kerngegevens per segment verstrekt zoals het rendement van de omzet, de bruto kasmiddelen ontstaan uit de operationele activiteiten, de investeringsuitgaven, de EBIT, ...

2. MOGELIJKE INVLOEDEN OP DE RESULTATEN EN DE VERMOGENSPOSITIE VAN DE RAPPORTERENDE ONDERNEMING

2.1 Het al of niet activeren van immateriële vaste activa

De IAS-normering kent hieromtrent drie strenge criteria. Dit heeft onder meer tot gevolg dat alle kosten voor onderzoek, uitgaven voor opstart, opleiding en reclame, merknamen, verhuiskosten, ... niet mogen worden geactiveerd in tegenstelling tot hetgeen wij vandaag kennen in ons Belgisch boekhoudrecht.

De impact van de integrale opname van de voorheen beschreven onkosten in het resultaat kan aanzienlijk zijn. Anderzijds moeten ontwikkelingskosten vaak verplicht worden geboekt als een actiefbestanddeel en kunnen deze kosten aldus niet meer in éénmaal in het resultaat worden genomen. Bij grensgevallen tussen onderzoek en ontwikkeling dienen de kosten steeds in het resultaat te worden opgenomen.

2.2 Afschrijvingen op materiële en immateriële vaste activa

De afschrijvingspolitiek zal voor de meeste ondernemingen door toepassing van de IAS in belangrijke mate worden gewijzigd. In het bijzonder dient de afschrijving op activa te gebeuren over hun normale economische gebruiksduur. Aldus is de afschrijving van een gebouw over een periode van 40 of 50 jaar niet ondenkbaar. Tevens wordt de afschrijving beperkt tot de aanschaffingswaarde min de residuwaarde. Daarnaast wordt er slechts afgeschreven vanaf de datum van effectieve ingebruikname. De toepassing van deze normale gebruiksduur impliceert dat degressieve afschrijvingen, tenzij economisch verantwoord, quasi uitgesloten zijn. Alle bijkomende kosten behoren eveneens tot de aanschaffingswaarde en ondergaan aldus hetzelfde afschrijvingsritme. De in België vaak fiscaal geïnspireerde afschrijvings-termijnen komen hierdoor

volledig te vervallen. Voor immateriële vaste activa geldt in principe een maximum gebruiksduur van 20 jaar. Eventuele subsidies op investeringen dienen in aftrek te worden gebracht van het geïnvesteerde actief. Samengevat impliceert het voorgaande (in de meeste gevallen) een belangrijke lagere afschrijvingslast. Het retroactief corrigeren van de afschrijvingen - bij de eerste toepassing van IAS - resulteert vaak in een belangrijke vermogensstijging. Indien de activa niet naar hun oorspronkelijke aanschaffingswaarde werden geherwaardeerd, zou de toekomstige afschrijvingslast immers niet bedrijfseconomisch in de rekeningen tot uitdrukking zijn gebracht.

2.3 Leasing

Het onderscheid tussen financiële en operationele leasing is duidelijk bepaald volgens de IAS. Voor de

De toepassing van IAS zal in heel wat gevallen tot belangrijke verschillen leiden inzake resultaat, vermogenspositie en financiële kerncijfers in vergelijking met de cijfers die in het kader van de huidig toegepaste normen worden gepubliceerd.

toepassing speelt het principe van de 'substance over form', d.w.z. dat de economische realiteit belangrijker is dan de juridische. Er is met name sprake van financiële leasing wanneer de risico's en de kosten verbonden aan de in leasing genomen goederen op substantiële wijze werden overgedragen aan de leasingnemer. Ook geleasede goederen worden afgeschreven en dienen in principe in overeenstemming te zijn met de waarderingsregels voor soortgelijke activa. Enkel wanneer het vrij onzeker is dat de leasingnemer na afloop van het contract het goed zal verwerven, dient het geleasede actief over de termijn van het contract te worden afgeschreven indien deze korter is.

Inzake 'sale en lease back'-verrichtingen verschilt de IAS in feite niet met het Belgisch boekhoudrecht.

2.4 Te acteren waardevermindering op immateriële, materiële, financiële en andere welomschreven activa

Jaarlijks dient een toetsing te geschieden van de waarde van de immateriële, materiële, financiële en andere welomschreven activa, de zogenaamde 'impairment test'. Het betreft de toetsing van de boekwaarde met haar relevante opbrengstwaarde, welke de hoogste is tussen de netto verkoopprijs ('at arms length') en de gebruikswaarde voor de onderneming. Deze gebruikswaarde is gelijk aan de verdisconteerde waarde van de verwachte toekomstige cashflows die het activabestanddeel zal genereren. Dat impliceert aldus dat bij een foutieve investeringsbeslissing het activum een belangrijke waardevermindering dient te ondergaan.

2.5 Het vaststellen van het consolidatieverschil

Positieve of negatieve consolidatiegoodwill van een overname wordt bepaald op basis van de werkelijke balanswaarde van de nieuwe dochteronderneming.

In de acquisitieprijs wordt rekening gehouden met alle acquisitiekosten (zoals honoraria van accountants, advocaten,...). In principe moet goodwill worden afgeschreven over de economische levensduur met een maximum van 20 jaar. De afschrijving van het consolidatieverschil behoort tot het operationeel resultaat en kan aldus in tegenstelling tot de Belgische wetgeving niet meer worden ondergebracht onder het financieel resultaat. Positieve consolidatieverschillen mogen niet in mindering worden gebracht van het eigen vermogen, zoals toegepast werd door enkele van onze Belgische beursgenoteerde ondernemingen. De negatieve consolidatieverschillen behoren volgens de IAS niet meer tot het eigen vermogen en worden in mindering gebracht van de activa, in die rubriek waarin ook positieve goodwill wordt verantwoord. Deze negatieve consolidatieverschillen worden naargelang de aard gespreid of ineens in het resultaat opgenomen.

Indien bij het samengaan van twee ondernemingen geen enkele partij als koper kan worden geïdentificeerd, dienen deze te worden geconsolideerd volgens de 'uniting of interests'-methode, ook wel 'pooling of interests'-methode genoemd. In toepassing van deze methode worden de activa en passiva van de betrokken ondernemingen als dusdanig tegen hun bestaande boekwaarde samengevoegd waarbij geen enkel consolidatieverschil ontstaat.

2.6 Voorraadwaardering

De voorraden "goederen in bewerking" en "afgewerkte producten" dienen gewaardeerd te worden aan de vervaardigingsprijs op basis van de 'full-cost' methode. Een waardering volgens direct cost is niet toegestaan. Aldus zal de vervaardigingsprijs naast directe en indirecte productie- en materiaalkosten ook een (evenredig) deel van de indirecte kosten (overheads) omvatten. Voor heel wat ondernemingen betekent dit een nieuwe kostprijsmethode gezien de full-cost ook een (evenredig) deel van o.a. afschrijvingen, waardevermindering van activa die in het productieproces worden gebruikt, kosten van bedrijfspensioenplannen en vrijwillige personeelsvoordelen alsook diverse administratiekosten die verband houden met de productie moet worden toegerekend.

De in België gekende methode van ijzeren voorraad is volgens de IAS niet toegestaan.

Voor deze ondernemingen welke aannemingscontracten afsluiten, worden in de regel de resultaten opgenomen volgens het 'percentage of completion'-principe of een pro-rata resultaatsname.

2.7 Uitkeerbaar gestelde dividenden

In tegenstelling tot de Belgische regelgeving wordt het toe te kennen dividend aan de aandeelhouder niet meer opgenomen als een schuldpositie maar wel als een afzonderlijk onderdeel van het eigen vermogen.

2.8 Voorzieningen

Voorzieningen mogen slechts worden aangelegd voor bestaande verplichtingen op balansdatum en waarvan de omvang van het bedrag kan worden geraamd. Als bewijs voor het bestaan van een verplichting op balansdatum moet de veroorzakende verrichting of gebeurtenis reeds hebben plaatsgevonden. De in België typisch gekende voorziening voor groot onderhoud en herstellingen is aldus niet toegestaan. Voor wat betreft de voorzieningen voor herstructureringskosten en reorganisaties is een loutere beslissing van de raad van bestuur onvoldoende. Op de balansdatum dient een gedetailleerd formeel plan te bestaan en moeten diegenen op wie de reorganisatie

van toepassing is op de hoogte gebracht zijn van de maatregelen. De voorziening heeft enkel betrekking op de direct toewijsbare uitgaven en mag aldus geen kosten bevatten betreffende herscholing, de herpositionering van het personeel dat in dienst blijft,... Wanneer de implementatie van de herstructurering zich voordoet na balansdatum, is de aanleg van een voorziening niet toegestaan. Wel moet in de gepaste toelichting worden voorzien.

2.9 Vreemde deviezen

Wisselkoersverschillen die ontstaan ingevolge omrekening van transacties in deviezen, worden in de regel in het resultaat geboekt, ook al zijn ze positief.

Inzake de financiële staten van buitenlandse activiteiten worden de omrekeningsverschillen in principe rechtstreeks via het eigen vermogen verwerkt.

Voor de financiële staten van dochterondernemingen welke gevestigd zijn in landen met zeer hoge inflatie wordt een rapporteringmunt (bv. de EURO) gecreëerd.

2.10 Uitzonderlijke resultaten

Bijna alle - volgens de Belgische regelgeving - uitzonderlijke resultaten vallen bij de IAS-toepassing onder het operationeel resultaat. De definitie van uitzonderlijk resultaat beperkt zich met name tot echte uitzonderlijke situaties zoals natuurrampen, onteigeningen ed. Dit gegeven resulteert in belangrijke implicaties betreffende de financiële kerncijfers zoals EBIT, EBITDA en diverse ratio's.

2.11 Belastinglatenties

Zowel actieve als passieve belastinglatenties dienen in de jaarrekening te worden opgenomen. Jaarlijks dienen deze latencies opnieuw te worden beoordeeld en te worden gewaardeerd tegen hun actuele tarieven. De belastinglatencies zijn hier veel ruimer dan deze welke in de Belgische geconsolideerde jaarrekening zijn opgenomen, waar onder andere de actieve latencies nooit in de balans tot uiting worden gebracht.

3. BIJKOMENDE ANALYSEMOGELIJKHEDEN VOOR DE ANALIST, AANDEELHOUDER OF DERDE

Het is duidelijk dat door de nieuwe informatieplicht, volgens IAS, bijkomende analysemogelijkheden tot stand komen. Naast de hierboven reeds aangehaalde aspecten (zie deel 1) over de kasstroomtabel en segmentrapportering, vatten we hierna nog enkele andere analyse aspecten samen.

De onderneming zal door adequate actie, het gebruik van goede checklists en rapporteringsets en met de hulp van externe deskundigen in een feilloze implementatie moeten voorzien. Tijdige bijstand door de accountant of belastingconsulent zal in deze dus van het grootste belang zijn.

3.1 Winst per aandeel

De meeste beursgenoteerde ondernemingen geven heden reeds de winst per aandeel weer. Volgens de IAS-reglementering dient deze winst per aandeel verder te worden gespecificeerd voor en na verwatering. Bij de berekening van de winst na verwatering wordt rekening gehouden met het potentieel verwateringseffect door o.a. warrantenplannen, converteerbare obligatieleningen, ...

Hierdoor verkrijgt de analist/investeerder een beter beeld van de effecten veroorzaakt door de verwatering.

3.2 Analyse omtrent het vreemd vermogen

De onderneming die beroep doet op vreemd vermogen, dient belangrijke informatie te verstrekken in de toelichting betreffende de rentevoeten en eindvervaldagen van diverse financiële schulden. Ook inzake haar gewaarborgd actief dient op een vrij gedetailleerde wijze informatie te worden weergegeven. De financieringen door operationele leasing, welke aldus 'off balance' zijn, moeten worden toegelicht met een omschrijving van significante verplichtingen, opdeling van leasingbetalingen en omschrijving van enkele contractuele bepalingen.

3.3 Het afstoten of stopzetten van een bedrijfsactiviteit

Wanneer over de afstoting of stopzetting van een bedrijfsactiviteit wordt beslist, dient bij de jaarrekening afzonderlijke informatie te worden verstrekt. Het stopzetten of afstoten van bedrijfsactiviteiten vindt zijn oorsprong in de 'segment reporting' waardoor de sluiting

van een bedrijfseenheid in het kader van een herstructurering niet noodzakelijk het afstoten van een activiteit behelst. Deze rapporteringsplicht is van toepassing van zodra de raad van bestuur de beslissing tot afstoting of stopzetting heeft genomen en publiekelijk bekend maakt of van zodra de onderneming een overeenkomst heeft gesloten om de activa m.b.t. die bedrijfsactiviteit te verkopen. Er moet aldus informatie worden verstrekt wanneer deze datum valt na afloop van het boekjaar maar vóór goedkeuring van de jaarrekening. De te verstrekken informatie behelst op balansniveau het afzonderlijk tonen van de activa en passiva boekwaarden. Analoog dient dit te geschieden voor de resultatenrekening. Ook moet dit gebeuren voor de kasstromentabel; teneinde de vergelijkbaarheid van de vorige verslaggevingsperiode te garanderen dienen deze gegevens ook te worden verstrekt voor de vorige periode. Dit resulteert in een belangrijke verzwaring van de financiële verslaggeving en de opmaak tijdens het eerste jaar waarin over de afgelopen bedrijfsactiviteit wordt gerapporteerd. Tevens, en niet onbelangrijk, dient een toelichting of indicatie over het bedrag te worden verstrekt inzake de verwachte verkoopprijs (of last) welke de afgestoten bedrijfsactiviteit tot gevolg heeft.

Het effect van overnames en verkopen dient te worden toegelicht als een netto-kasstroom in de kasstromentabel.

3.4 Transacties met verwante partijen

Voor alle niet in de integrale consolidatie opgenomen ondernemingen waarmee transacties geschieden, dient in een zeer uitgebreide toelichting te worden voorzien betreffende de aan- en verkooppolitiek, financieringspolitiek, ... Het behelst aldus informatie m.b.t. royalty's e.d. van ondernemingen welke volgens de vermogensmutatiemethode worden verwerkt. Derden, voornamelijk concurrenten, hebben op deze wijze inzage in toch wel vaak strategische en vertrouwelijke informatie.

Verder moeten alle transacties met bestuurders en leden van het directiecomité zoals bezoldigingen en honoraria, het al dan niet bestaan van uitstaande leningen, worden toegelicht.

3.5 Personeelsinformatie

De transparantie naar informatie van personeelsvoor- delen komt door de IAS-toepassing veel sterker tot uitdrukking. Zo dienen de aard van de extra-legale

voordelen te worden toegelicht, in het bijzonder ook pensioenvormingsplannen, zij het door een beroep te doen op een derdenfonds, zij het door zelf in te staan voor pensioenrechten.

4. FISCALE NOOT

De vennootschapsfiscaliteit wordt in België bepaald op basis van de enkelvoudige, dus niet de geconsolideerde jaarrekening. Wat betreft deze enkelvoudige jaarrekening dienen niet dezelfde waarderingsregels als deze in de geconsolideerde jaarrekening te worden toegepast.

Dit wil evenwel niet zeggen dat deze normen zonder fiscaal gevolg zullen blijven: de fiscus zal veel informatie oogsten en deze in zijn beoordeling kunnen betrekken. Waarschijnlijk zullen bv. de afschrijvingslasten (voortaan verplicht op basis van werkelijke levensduur te berekenen) niet meer zo brutaal kunnen worden toegepast. De "transfer pricing" analyse zal eveneens veel nuttige informatie voor de fiscus bevatten.

Zo kan worden verwacht dat het Belgische boekhoudrecht langzamerhand naar deze internationale normen zal evolueren, waar dit boekhoudrecht thans het referentiekader vormt voor de fiscale heffing.

Voorzeningen mogen slechts worden aangelegd voor bestaande verplichtingen op balansdatum en waarvan de omvang van het bedrag kan worden geraamd. De in België typisch gekende voorziening voor groot onderhoud en herstellingen is aldus niet toegestaan.

5. BEKNOPT BESLUIT

Het is duidelijk dat de toepassing van IAS belangrijke gevolgen kent voor enerzijds de administratieve organisatie van de onderneming en anderzijds de financiële berichtgeving ervan.

De toepassing van IAS zal in heel wat gevallen tot belangrijke verschillen leiden inzake resultaat, vermogenspositie en financiële kerncijfers in vergelijking met de cijfers die in het kader van de huidig toegepaste normen worden gepubliceerd.

De onderneming zal door adequate actie, het gebruik van goede checklists en rapporteringssets en met de hulp van externe deskundigen in een feilloze implementatie moeten voorzien. Tijdige bijstand door de accountant-belastingconsulent zal in deze dus van het grootste belang zijn.